

---

innblikk

En bibliotekfaglig rapportserie fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

ISSN 1502-3990

Ansvarlig redaktør: Bibliotekdirektør Ingar Lomheim

NUMMER 8

Denne rapporten kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. En forutsetning er at navn på utgiver og forfatter(e) angis - og angis korrekt. Det må ikke foretas endringer i rapporten. Det er ikke tillatt for rettighetshaverorganisasjoner å innkreve avgift ved kopiering fra dette verket.

ISBN 82-7113-113-3

UBiT, Universitetsbiblioteket i Trondheim, november 2004

Håndskriftbibliotekarenes møte i Trondheim 3. september 2004

Ellen Alm

Dette dokumentet er tilgjengelig i følgende formater:

DOC - Dersom du ikke har Word kan du laste ned [Word viewer](#) gratis.

Håndskriftbibliotekarenes møte i Trondheim 3. september 2004

Av Ellen Alm

Etter initiativ fra Monica Aase UBiT – Gunnerusbiblioteket, møttes landets håndskriftbibliotekarer i Trondheim 3. september. Et slikt møte har ikke funnet sted tidligere. Dagsordenen var at representantene skulle presentere sine respektive samlinger, orientere om deres biblioteks profil, at vi skulle bli bedre kjent som kolleger. Deltakere var: Monica Aase og Ellen Alm (UBiT), Sigbjørn Grindheim, Bente Granrud, Anne Melgård og Tone Modalsli (NBO), Rune Hagen (UBTø), Rune Kyrkjebø (UBB) og Ole Skimmeland (Deichmanske bibliotek). Arkivar Maria Press (Statsarkivet i Trondheim) var spesielt invitert.

Bibliotekdirektør ved UBiT Ingar Lomheim ønsket velkommen. Han informerte om ABM-senteret som planlegges i den tidligere u-båtbunken Dora i Trondheim. Dora skal utbygges til å bli en omfattende arkivinstitusjon for Midt-Norge. For tiden har UBiT sitt fjernlager her.

Monica Aase, UBiT:

Orienterte om oppstarten av Det Kongelige Videnskabers Selskab (DKNVS) og dets bibliotek, i 1760. Navnet er nå forandret til Gunnerusbiblioteket og utgjør den eldste delen innen UBiT. Hun redegjorde videre om Spesialsamlingene dens 10 ansatte og deres arbeidsoppgaver. Gunnerusbibliotekets geografiske område er fra Nordmøre til Salten. Ved Spesialsamlingene arbeider man med alt ikke-boklig materiale og har foruten to universitetsbibliotekarer tre bibliotekarer, to bokbindere, en teknisk konservator og en fotograf samt en person som er nsatt på prosjektmidler. Spesialsamlingene ivaretar også en del trykt materiale som noter, kart, libri rari og fire eldre boksamlinger.

Privatarkiver som for tiden er høyt prioritert og/eller særdeles etterspurt er bl.a TMV (Trondhjems mekaniske verksted), Firma R. Kjeldsberg og byplanlegger Sverre Pedersens arkiv. I tillegg har man det s.k. Teknologihistorieprosjektet med ca 50 privatarkiver etter tidl. professorer på NTH. Disse arkivene er supplert med videointervjuer av noen professorer.

Spesialsamlingene har kanskje vært noe svake på den delen som går på ”formidling”. Formidlingsbiten har vært konsentrert rundt det å gjøre samlingene tilgjengelige for publikum gjennom en rekke trykte kataloger og gjennom å legge ut registrasurene til privatarkiver på nettet. Andre deler av samlingene er også søkbare via hjemmesiden og BIBSYS. UBiTs skriftserie ”Til Opplysning” er også en formidlingskanal til publikum, hvor mye av Spesialsamlingenes materiale blir presentert. Utstillingsvirksomheten har vært beskjeden og vist i utstillingsmontre i publikumsarealet. Viktige samarbeidspartnere for Spesialsamlingene er Trøndelag teater,

Trøndelag folkemuseum, Statsarkivet i Trondheim og Vitenskapsmuseet.

Rune Hagen, UBTØ:

UBTØ er et relativt nytt bibliotek (1972) som ikke har rukket å etablere mange håndskriftsamlinger. De ønsker å bygge opp sine samlinger og ønsker å lære av andre UB med erfaring fra slikt når det gjelder praktisk håndtering, formidling og utlån. UBTØ har ikke selv aktivt gått ut for å samle inn privatarkiver. De har ca 20 arkiv som har kommet inn til biblioteket etter initiativ fra arkivskaper. Det er heller ikke avsatt et særskilt personale som jobber med dette materialet. Avd. TMU-universitetsmuseet har gode arkiv på kart, ”urfolk”, Qvikstad og Nansen, men UBTØ sine forskningsarkiver er også av god kvalitet og anvendelsesgrad. Spesielt nevnte Hagen arkivet etter prof. Yngve Løchen (d.1998), Lars Berg, Dag Solheim (inkl. intervju-kassetter av tuberkuloserammede), Kjell Fjørtoft og Regine Normann. UBTØ har også satset på å microfilme eldre håndskrifter fra Det Kongelige Bibliotek i København. Det er slikt materiale som har særlig relevans for nordområdene, så som skrifter av Hans Paus, Hans H. Lilienskiold og Knud Leem.

Bente Gravrud, NBO:

Biblioteket er fra 1811. I begynnelsen var det mest fokus på boksamlingen. Siden 1900 har det foregått en planmessig oppbygging av håndskriftsamlingen. Nå er det fem ansatte. Hovedvekten har ligget på norsk skjønnlitteratur. De har en del materiale fra middelalderen, men mest fra 1800 – tallet. Tematisk samler de på materiale som har nasjonal interesse, samt det som er viktig for universitetet i Oslo. Man har også tatt inn arkiv fra enkeltpersoner og familier. Viktige arkiv er bl.a brevsamlingen, arkivene etter Ivar Aasen og Fridjof Nansen. De har utviklet det digitale søkesystemet ”Hanske” (kun bruk på NBO), som har avdelingens registreringer etter 1996. Deltakerne fikk demonstrasjon av ”Hanske” via internet. Nasjonalbiblioteket har og samarbeid med Riksarkivet for å få ”Hanske” til å samarbeide med Riksarkivets digitale systemer. Nasjonalbiblioteket holder midlertidig til på Victoria Terrasse mens lokalene på Drammensveien pusses opp. I forbindelse med oppussingen av

magasinene

har man satt i gang et dugnadsprosjekt for å pakke om og ommøblere samlingen. Et ønske er

bedre tilgang på konservatortjenester. De arbeider aktivt med å få inn arkiver. Gravrud stilte

spørsmål som angår digitalisering: For hvem skal man digitalisere, og hvordan velge ut hva

som skal digitaliseres? Hun stilte og spørsmål som angår sikkerhetskrav på lesesal, og internkontroll med hvem som skal ha adgang til håndskriftsamlingen.

Rune Kyrkejebø, UBB:

UBB er en del av historisk –filosofisk fakultet og har boksamlinger som dekker disse emneområdene. De har aviser på microfilm, en del 1.utgaver av bøker, diplomer, libri rari, kart, manuskriptsamling og lesesal med henting/retur. 5-7 hele stillinger er knyttet til avdelingen. De kjøper sjelden bøker, det meste er gitt som gaver. De har en preserveringsassistent som betjener hele UB. Et ønske er bedre tilgang på konservatortjenester. Manuskriptsamlingene er fra 1825 og Bergen museums grunnleggelse.

Initiativtakere var stortingsrepresentant Christie og biskop Neumann. De samlet gjenstander,

bøker og dokumenter. Manuskriptene omfatter Bergensk/vestnorsk historie og topografi knyttet til 1814. Kyrkejebø nevnte voluminøse arkiv som Bergenske handelsarkiv, materiale

fra handelsfart Nord-Norge - Bergen (1700-), laugs-arkiver (1500-), forfatterarkiver (vitenskapelige/ skjønnlitterære/lokalhistorie). Katalogene føres manuelt, i tillegg har man håndskrevne protokoller og trykte kataloger. Det jobbes med å få digitalisert de håndskrevne

protokollene. Diplomsamlingen, spesielt fra perioden 1570-1660 (vel 500 dokument) hvor det

er lakune i tingbøkene, er planlagt digitalisert med midler fra forskningsrådet.

Registreringen

er tenkt i form av sted, dato og kort resymé. De ønsker å registrere sin manuskriptsamling i

BIBSYS. Angående formidling, så har de et godt samarbeid med Bryggen Museum.

Foredrag av Maria Press, Statsarkivet i Trondheim: ”UB og arkivverket”.

Orienterte om Statsarkivets organisering og arkivverkets oppgaver. De har ca 400 privatarkiv

som er lagret på Dora. De driver med kartleggingsprosjekt av alle privatarkiv i landet. Alt materiale ordnes etter proveniensprinsippet. Statsarkivarene treffes en gang i året og har

et

lignende forum som det som UB'ene nå har startet opp. De har i tillegg et nordisk forum for statsarkivarer som også arrangeres en gang årlig. Press foreslo at håndskriftbibliotekarene og statsarkivarene slo sine møter sammen. Statsarkivet i Trondheim har ikke egen fotograf, men har benyttet tjenester hos UBiT. Statsarkivet har foreløpig ikke helt klare planer om hvordan ABM-samarbeidet skal utformes på Dora.

Foredrag av Rune Hagen, UBTø: "Formidling og utstillingsvirksomhet".

Hagen presenterte UBTøs egenutviklede og meget suksessfulle formidlings- og utstillingskonsept. Siden 1993 har fysiske utstillinger vært arrangert 2 ganger i året. Dette er nedfelt i UBTøs handlingsplan, og har en egen budsjettpost på ca kr. 50.-70.000. De arbeider med en planleggingsramme på 2 år med et eget fagutvalg. Fagutvalget består av en person fra UBTø som arbeider på heltid med dette, samt personer innenfor de ulike fagmiljøer som knyttes til virksomhetene fra gang til gang. Utstillingenes tema knyttes gjerne til et jubileum.

I god tid før selve utstillingen lages det pamfletter som deles ut til byens befolkning og til spesielt kulturinteresserte. Forseggjorte plakater blir produsert og man og forhåndsannonserer i avisen. Åpningen er alltid høytidelig, med en faglig del (foredrag om bakgrunnen til utstillingen), og et kunstnerisk innslag. Dette gir oppmerksomhet i pressen. Samtidig med utstillingen lages det gjerne en relevant artikkelsamling i bokform på UBs eget forlag "Ravnetrykk". Her har fagmiljøet og/eller UB-ansatte gitt faglige bidrag. Etter den fysiske utstillingen er tatt ned, lages det gjerne en internett-utstilling med bilder fra utstillingen, av varierende fylldighet.

Oppsummering Tone Modalsi, NBO:

Tone takket Monica for initiativet og overrakte blomster. Hun inviterte til neste møte som skal holdes i NBO til neste år.

Modalsli oppsummerte med følgende: Håndskriftsamlingen ved UB'ene kan oppfattes som isolerte fra den øvrige bibliotekverden p.g.a. samlingenenes spesielle karakter. De har

gjærne

også andre brukere og kontakt med andre institusjoner, enn det øvrige UB.

Skal dette møtet i fremtiden angå UB'ene alene, eller skal vi inkludere andre institusjoner som også har håndskriftsmateriale og privatarkiver? Det ble enighet om at foreløpig holdes dette "forum" for håndskriftsbibliotekarene ved UB, men med invitasjon til enkelte eksterne foredragsholdere. Andre institusjoner kan komme med etter hvert.

Handschriftavdelingene ved UB'ene er nokså forskjellig hva angår størrelse og hvilke "moderinstitusjoner" de har vokst ut fra. Dette gjenspeiles i tjenestene og i hvordan de enkelte

UB tenker tverrsektorielt.

Problemstillinger til diskusjon:

Om digitalisering: for hvem, hvordan, hvor mye, og når man frem til dem som trenger tjenesten?

Noen UB sliter med utilstrekkelig tilgang på konservatortjenester.

Forskerarkivene, kan flere UB trekkes inn i dette, mulig samarbeid?

Registreringssystemet. Er det mulig å samkjøre dette ved de ulike UB, f.eks middelalderdiplomene?

Hvor langt skal man strekke seg når det gjelder eksterne utlån?

Hvor grundig skal registreringer gjøres? Detaljert eller oversiktlig? Problemet er at desto bedre materialet er registrert, desto mindre slites det, men det er svært tidkrevende med detaljerte registreringer.

Konvertering av kortkataloger. Kan UB'ene samarbeide? Prosjekt?

Er det mulig å søke penger til felles-prosjekt?

Et mulig tema for neste år er "forskningsarkiv" (forslag fra Rune Hagen). Ellers mottas andre forslag med takk..

Den blide gjengen med håndskriftbibliotekarere.

Forreste rekke, fra venstre:

Ole Skimmeland (Deichmanske bibliotek), Maria Press (Statsarkivet i Trondheim),

Monica

Aase (UBiT), Bente Granrud (NBO), Ellen Alm (UBiT).

Bakre rekke, fra venstre:

Rune Kyrkjebø (UBB), Tone Modalsli (NBO), Sigbjørn Grindheim (NBO), Rune Hagen (UBTø), Anne Melgård (NBO)